

NIZOZEMSKA

1 UVOD.....	2
2 NARAVNE ZNAČILNOSTI.....	3
2.1 Lega in površje.....	3
2.2 Podnebje.....	4
2.3 Vode.....	4
2.4 Tla in rastje.....	4
3 DRUŽBENE ZNAČILNOSTI.....	4
3.1 Prebivalstvo.....	4
3.1.1 Poselitev.....	5
3.2 Državna ureditev.....	5
3.3 ZGODOVINA.....	6
3.3.1 Habsburžani.....	6
3.3.2 Neodvisna država.....	7
3.3.3 Po 2. svetovni vojni.....	8
3.4 Mesta.....	8
3.4.1 Amsterdam.....	8
3.4.2 Haag oz. Den Haag.....	9
3.4.3 Rotterdam.....	9
3.5 Kolonije.....	9
3.5.1 Aruba.....	9
3.5.2 Nizozemski Antili.....	10
3.5.3 Surinam.....	11
4 GOSPODARSTVO.....	14
4.1 Kmetijstvo.....	14
4.2 Industrija.....	14
4.3 Turizem.....	15
4.4 Promet.....	15
5 BOJ Z MORJEM.....	15
6 TURISTIČNE ZNAČILNOSTI.....	16
7 ZAKLJUČEK.....	17
8 VIRI IN LITERATURA.....	18
Kazalo slik:	
Slika 1 Položaj Nizozemske.....	3
Slika 2 Zastava.....	6
Slika 3 Grb.....	6
Slika 4 Zastava Surinama.....	11
Kazalo tabel:	
Tabela 1 Naravne značilnosti.....	3
Tabela 2 Časovna preglednica.....	7
Kazalo grafikonov:	
Grafikon 1 Rast prebivalstva.....	5

1 UVOD

Jaz sem si za seminarsko nalogo izbral Kraljevino Nizozemsko. Zakaj? Ker se mi zdi zanimiva po mlinih na veter, ker gojijo tulipane, po coklih, ker imajo največje pristanišče Rotterdam in predvsem po tem da je Kraljevina katerih je v današnjem času zelo malo. V seminarski nalogi vam bom predstavil vse o Nizozemski, da pa vse nebo tako dolgočasno, sem na konec dodal še nekaj zanimivosti, jo opremil s slikami, tabelama in grafom.

2 NARAVNE ZNAČILNOSTI

Dežela je dobila ime po svoji nizki legi, saj je kar 40% njenega ozemlja pod gladino svetovnega morja. Velik del N so odvzeli morju z osuševanjem in z utrjenimi nasipi, ki preprečujejo poplavanje rek. Z nasipi so preprečevali poplave že v 13. stol., z mlini na veter pa so z ogroženih območij črpali odvečno vodo. V 19. stoletju je bilo na N več kot 9000 mlinov na veter. Osušena in na novo kultivirana območja se imenujejo polderji; za zdaj jih je na N več kot 5000

OBALA (dolžina)	44 5 km
NAJVIŠJA TOČKA	Vaalserberg 321 m
NAJNIŽJA TOČKA	Prins Alexandepolder -7 m

Tabela 1 Naravne značilnosti

2.1 Lega in površje

Nizozemska (uradno ime je Koninkrijk der Nederlanden, kar pomeni Kraljevina Nizozemska) leži v Z-Evropi in po zadnjih podatkih meri ok. 42. 000 kvadratnih kilometrov . na JV jo obliva Severno morje, na J Belgija in na V Nemčija. Večji del države sodi v Nemško-poljsko nižavje, le na skrajnem J sega v sredogorski svet. Jedro je Holandija, širna pokrajina mokrotnih obalnih ravnin , ki jih od morja loči 5 km širok in do 60 m visok pas visokih peščenih sipin. Na S sipine gradijo dolg niz Frizijskih otokov.

Slika 1 Položaj Nizozemske

<http://www.mtaj.si/vsebine/potpoevropi/mape/nizozemska-s.gif>

2.2 Podnebje

Oceansko z milimi zimami in svežimi poletji ter 600-800 mm padavin, ki so enakomerno razporejene skozi vse leto. Snežna odeja je redek pojav.

2.3 Vode

Zgodovina Nizozemske je tesno povezana z bojem proti morskim in rečnim poplavam, ter s pridobivanjem novih zemljišč iz morja. Na J se v morje izlivajo Ren (1320m), Maas (925m) in Schelde (430m), pomembne plovne poti v notranjost Z-Evrope. Po katastrofalnih poplavah 1921 in 1955 v katerih je umrlo 1800 ljudi, so uresničili načrt Delta, h kateremu sodi zapleten sistem protipoplavnih nasipov in zapornic na ustjih vseh treh rek, s katerim preprečujejo vdor viharnega morja v gosto naseljeno nižino ob rekah. Zaradi ladijskega prometa sta ostala odprta le rokava Westerschelde (dostop do Antwerpna) in Nieuwe Waterweg (dostop do Rotterdamu).

2.4 Tla in rastje

Na polderjih so rodovitna črna tla, s posebnimi postopki pridobljena iz morskega mulja, na geestih so peščena, na talnih morenah ilovnata tla, v mokrotnih delih oglejena in šotna tla. Zaradi intenzivnega kmetijstva, pa so tla marsikje zelo onesnažena.

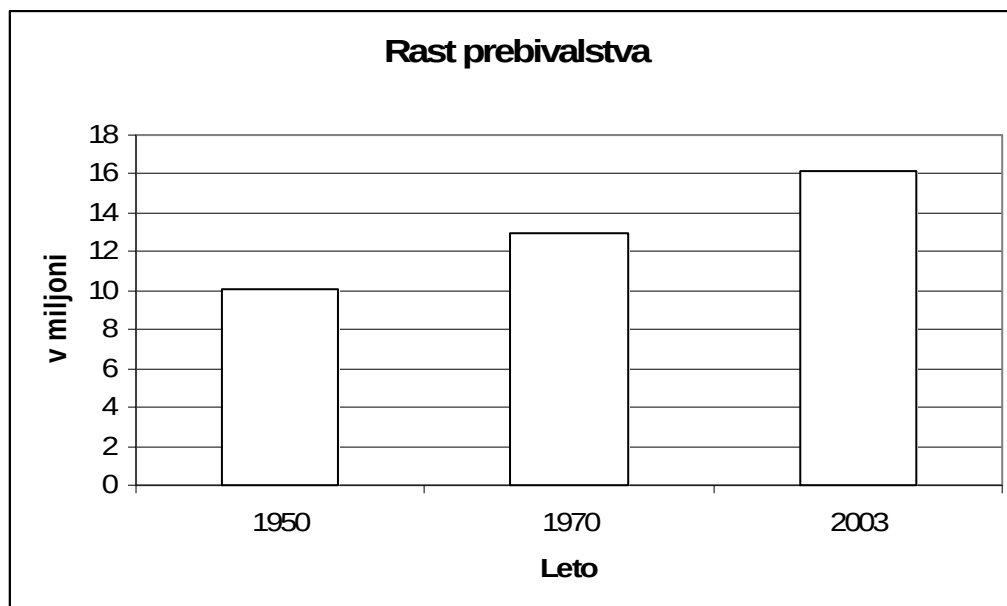
Naravno rastje je listopadni gozd, vendar je skoraj v celoti izkrčten; na peščenih tleh so obsežni umetni nasadi rdečega bora. Gozdovi pokrivajo 10 % površine.

3 DRUŽBENE ZNAČILNOSTI

3.1 Prebivalstvo

Nizozemsko prebivalstvo je v 50. in 60. letih hitro naraščalo, že v 70. pa se je rast upočasnila predvsem zaradi upada rodnosti. Delež mladega prebivalstva se zmanjšuje, delež starega pa narašča. Nizozemska je leta 1998 štela ok. 15.600.000 prebivalcev, danes pa jih je ok.16.500.000.

Nizozemska je narodno homogena država. Velika večina je Nizozemcev (95 %), le v severnem delu (Frizija) živi ok. 200.000 Frizijcev, ki imajo priznan status manjšine in govorijo angleščini soroden frizijski jezik. Ob osamosvojitvi so prišli na Nizozemsko številni Indonezijci, pozneje še ok. 175.000 priseljencev iz Surinama in Nizozemskih Antilov. V državi je ok. 660.000 tujcev na začasnem delu, med njimi največ iz Turčije (190.000) in Maroka (140.000). Versko opredeljenih je ok. 60 % prebivalstva; največ je katoličanov (33 %), predvsem v provincah S. Barbant in Limburg ki je del Nizozemske od l. 1830. V drugih delih prevladujejo protestanti (14 %) in Reformirana cerkva Nizozemske (7 %). Cerkev je popolnoma ločena od države.

Grafikon 1 Rast prebivalstva

vir: Boden, Martina Evropa: Ljubljana, Mladinska knjiga, 2004

3.1.1 Poselitev

Nizozemska je najgosteje poseljena evropska država (ok. 377.9 preb./kvadratni kilometer), vendar so med posameznimi deli velike razlike. Največja zgoščitev prebivalstva je na območjih t. i. Randstad Hollanda, polkrožnega niza velikih mest (Amsterdam, Rotterdam, Haag idr.), kjer na 20 % površine živi 44 % prebivalstva. Vzhodni deli so redkeje poseljeni, vendar se uspešno razvijajo tamkajšnja manjša in srednje velika mesta. Posebnost Nizozemske so načrtno zgrajena mesta na polderjih in načrtno razporejene samotne kmetije. Zaradi ureditve zmogljivejšega prometnega omrežja je v zadnjih desetletjih močno izseljevanje iz mest v širšo okolico, vendar ga država skuša umiriti z gradnjo luksuznih stanovanjskih sosesk v mestih in revitalizaciji starih mestnih jeter.

3.2 Državna ureditev

Nizozemska je parlamentarna monarhija. V veljavi je ustava iz l. 1983, ki temelji na ustavi iz 1815. Po njej je kraljevina sestavljena iz Nizozemske, Nizozemskih Antilov, Surinama in Arube: po statutu kraljevine iz leta 1954 (dopolnjen l. 1975 in 1985) so vsi štirje deli avtohtoni in enakopravni, združeni na podlagi skupnih interesov in medsebojne pomoči.

Aktivno volilno pravico imajo vsi nizozemski državljani starejši od 18 let, pasivno pa vsi starejši od 18 let.

Od 30.4.1980 je na prestolu kraljica Beatrix Wilhelmina Armgard iz rodbine Oranje-Nassau. Prestol se enakomerno deduje po moški in po ženski liniji glede na vrstni red rojstva. Kraljica ima pravico razpustiti oba domova parlamenta, imenuje ter odstavlja predsednika vlade ter ministre in ima še druge pristojnosti zakonodajne in izvršilne oblasti. Uradna rezidenca vladarjev je v Haagu, druga rezidenca v Amsterdamu. Dvodomni parlament je sestavljen iz Prve in druge zbornice. Sedež parlamenta je v Haagu.

Prva zbornica je sestavljena iz 75 članov, ki jih na širi leta izvolijo parlamenti provinc.

Druga zbornica ima 150 poslancev, za štiri leta pa jih izvolijo na splošnih volitvah po proporcionalnem sistemu.

Zakonski predlogi morajo biti sprejeti v obeh zbornicah, potrditi pa jih mora kraljica. Če ni izrecno določeno drugače, veljajo zakoni le za evropski del kraljevine.

Formalno je del izvršilne oblasti tudi državni svet, dejansko pa je posvetovalni organ kraljice, njegov oddelek deluje kot ustavno sodišče. Predseduje mu kraljica, sestavljajo pa ga še podpredsednik in največ 28 članov ki jih imenuje kraljica.

Slika 2 Zastava

<http://www.freetime.si/diplomat/nizozemska/nizozemska>

Slika 3 Grb

<http://lastminute.raca.si/img/drzave/grbi/nizozemska.jpg>

3.3 ZGODOVINA

Z germanskimi Batavci in Frizijci ter keltskimi Belgi poseljena območja so ok. l. 300 osvojili Salijski Franki, vendar so se jim Frizijci upirali vse do 8. st. Ob delitvi Frankovske države je ozemlje današnje Nizozemske postalo najprej del Srednjefrankovske države, ob poznejših delitvah pa Vzhodnofrankovske države. Pozneje je tam nastalo več posvetnih in cerkvenih fevdalnih ozemelj (Holandija, Limburg, Zelandija, Flandrija, škofija Utrecht). Od 11. st. je z razvojem trgovine in obrti ozemlje Nizozemske doživljalo hiter gospodarski napredek.

3.3.1 Habsburžani

V 15. st. je skoraj celotno ozemlje prišlo pod oblast burgundskih vojvod, 1477 pa je s poroko Maksimilijana I. Habsburškega s hčerko burgundskega vojvode Karla Pogumnega Nizozemskega prišla v posest Habsburžanov. Po odstopu cesarja Karla V. je bilo ozemlje v španski veji Habsburžanov. Kralj Filip II. Je hotel z bogastvom nizozemskih provinc rešiti gospodarsko krizo v Španiji in izpeljati protireformacijo, vendar je naletel na silovit nizozemski odpor in po l. 1568 oboroženo vstajo pod vodstvom Vilijema in Mavricija Oranskega. S. province so l. 1579 ustanovile Utrechtsko zvezo in se l. 1581 odcepile od

Španije ter vse do 1648 odločno branile neodvisnost; druge države so jim jo priznale z vestfalskim mirom (l. 1648).

3.3.2 Neodvisna država

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1. st	Območje kot Germania Inferior postane del rimskega cesarstva.
4. st	Vpad Frankov in Sasov konča rimsko vladavino.
8. st	Frijzijci obvladujejo veliko državo od Bruggeja do reke Weser.
9. st	Območje si podredi Karel Veliki.
11. st	Grofije in vojvodine, združene kot terra inferior (Nizozemska), v Svetem rimskem cesarstvu uveljavijo svojo samostojnost.
l. 1555	Oblast prevzame španski Habsburžan Filip II. (1555-1598)
l. 1648	Priznanje neodvisnosti po dolgotrajnem boju proti habsburžanski politiki zatiranja in rekatolicizacije (od l. 1568).
16. st	Vzpon v pomorsko in kolonialno velesilo s trgovino in z osvojitvami.
l. 1674	Britanci, ki osvojijo tudi severnoameriške kolonije, zlomijo trgovinski monopol.
18. st	Konec prevlade na morju po vojnah proti Angliji in Franciji.
l. 1815	Dunajski kongres potrdi kraljevino Združene Nizozemske pod Viljemom I. : k njej sodita Avstrijska Nizozemska (današnja Belgija), nadvojvodina Luksemburg.
l. 1831	Belgija se odcepi od združenja.
l. 1867	Londonski sporazum o neodvisnosti Luksemburga.
l. 1848	Okrepljena vloga parlamenta.
l. 1940	Nemčija brez vojne napovedi napade nevtravno Nizozemsko.
l. 1948	Pristop k bruseljskemu obrambnemu sporazumu.
l. 1952	Sodelovanje pri ustanovitvi Montanske unije, iz katere se je pozneje razvila Evropska skupnost.
l. 1980	Kraljica Julijana se odpove kroni v prid hčerke Beatrix.
l. 1999	Nizozemska uvede evro kot knjižni denar
l. 2002	Nizozemska se dokončno odpove lastni valuti v korist evra.

Tabela 2 Časovna preglednica

vir: Boden, Martina Evropa: Ljubljana, Mladinska knjiga, 2004

Republika združena Nizozemska je v 17. st. postala vodilna pomorska in trgovska velesila z velikim kolonialnim imperijem. 13.2.1689 je nizozemski guverner Vilijem III. Oranski postal

tudi angleški kralj, Nizozemska pa se je združila v personalno unijo z Anglijo. Njena gospodarska moč je začela slabeti, močno jo je prizadela španska nasledstvena vojna, prevlado na morju in v kolonijah pa ji je postopoma odvzela Velika Britanija.

Januarja 1795 je francoska revolucionarna vojska zasedla Nizozemsko in ustanovila Batavijsko republiko. Pod oblastjo Napoleonovega brata Ludvika je postala kraljevina (1806-10), l. 1810 pa so jo priključili Franciji.

S Prvimso pariškim sporazumom (1814) so obnovili neodvisno Nizozemsko in jo združili z J. provincami (današnja Belgija) v Kraljevino Združeno Nizozemsko, vendar združitev zaradi v velikih verskih in političnih nasprotij ni uspla.

Po dolgotrajnih sporih so se J. province odcepile in razglasile neodvisno državo Belgijo. Nizozemska je obdržala le provinco Limburg in v personalni uniji V. del velikega vojvodstva Luksemburg (do l. 1890).

Med 1. svetovno vojno jim je uspelo ohraniti nevtralnost, razglašeno že l. 1830, med 2. sv. Pa jo je zasedla nemška vojska (do l. 1944): kraljica in vlada sta se umaknili v London. Po vojni je Nizozemska l. 1945 z orožjem obraniti Indonezijo, vendar je morala l. 1949 priznati njeno neodvisnost.

3.3.3 Po 2. svetovni vojni

Po 2. svetovni vojni se je odrekla nevtralnosti in se vključila v zvezi NATO in EU. L. 1948 je nastala carinska unija Belgije, Nizozemske in Luksemburga (Beneluks) in l. 1960 postala močna gospodarska unija. Z uspešnim gospodarskim se je razvila v bogato in stabilno državo brez večjih notranjih napetosti.

3.4 Mesta

Vzpon nizozemskih mest se je začel v poznem srednjem veku z razcvetom trgovanja med Anglijo, Flandrijo in nemškimi trgovskimi mesti. Zaradi razvoja tkalstva, izdelovanja fajanse in ladjedelništva so od 15. do 17. st. nastajala pomembna trgovska naselja (Delf, Leiden,...). V najpomembnejša poslovna središča pa so se razvila pristaniška mesta, predvsem Amsterdam in Rotterdam.

3.4.1 Amsterdam

Samo mesto je bilo ustanovljeno v poznem 12. st. kot majhno ribiško vas na bregu Amstela.

Danes je s 740.000 prebivalci največje mesto in prestolnica Nizozemske ter drugo največje pristanišče.

Mesto je zgrajeno na nešteti globoko v tla zabiti leseni stebrih, ki so omogočili zidavo sijajnih hiš na močvirnem zemljišču.

V mesto vozijo številni rumeni tramvaji, ampak večina Amsterdamčanov se raje vozi s kolesom.

Plovba z ladjico po reki Amstel pa omogoči drugačno občutenje Amsterdama in čudovit pogled na stare stavbe, nanizane ob kanalih (graht). Takoj pa opazimo, da ni nikjer visokih stavb. V eni izmed takšnih hiš je živela Anne Frank, Judinja, ki se je skrivala s starši v času nacistične zasedbe. Hiše so bile majhne zato, ker so bili takratni trgovci varčni. Tako je bilo potrebno plačati manj davka, ki je bil takrat odmerjen po razsežnosti pročelja in širine vrat.

3.4.2 Haag oz. Den Haag

Zgodovina mesta se začne z letom 1250, ko Vilijem, grof Holandske in nemški kralj, razglasil lovski dvorec grofov Holandske za kraljevi sedež. Uradno ime mesta Den Haag je s'Gravenhage in pomeni »Grofov log«; označuje gozdiček, ki je obdajal lovski dvorec

Zdaj je Haag upravno središče pokrajine J. Holandija, prebivališče kraljeve družine in sedež nizozemske vlade ter sedež Mednarodnega sodišča za vojne zločine, ki deluje v okviru OZN.

S 450.000 prebivalci je tretje največje mesto na nizozemskem.

V središču mesta ob jezercu Vijver je palača Binnenhof s sedežem obeh domov parlamenta in več ministrov.

3.4.3 Rotterdam

V središču najbolj industrializiranega in najgosteje poseljenega območja na svetu, imenovanega Randstand Holland, je pristaniško mesto Rotterdam, prvotno ribiška vas. V obeh svetovnih vojnah je bilo močno poškodovano, vendar se je v njem razvilo največje pristanišče na svetu, je pa tudi pomembno trgovsko središče z ogromno naftno rafinerijo. Ima pomembno lego, ob ustju pomembnih evropskih rek Rena in Maas. Leta 2000 so v nizozemskih pristaniščih pretovorili 397 milijonov ton blaga. Iz Rotterdama pa so speljani naftovodi v druge dele Nizozemske, Belgijo pa tudi v Nemčijo.

3.5 Kolonije

Nizozemska je imela v preteklosti veliko kolonij, katere so pomagale da je bila ena najbolj razvitih držav tistega časa. Nekatera ozemlja so še pod njo še danes in so odvisne od nje.

3.5.1 Aruba

Aruba je sestavni del Kraljevine Nizozemske v Malih Antilih v Srednji Ameriki; velika je 193 kvadratnih kilometrov, imajo 88.600 prebivalcev, glavno mesto je Onranjestat, uradni jezik pa je nizozemski.

3.5.1.1 Naravne razmere

Aruba je najbolj JZ. Otok v nizu Malih Antilov, 80 kilometrov zahodno od Curacaa in samo 30 kilometrov od venezuelske obale.

Okoli 30 kilometrov dolg in do 10 kilometrov širok otok je iz starih magmatskih kamnin, večinoma nizek (najvišji vrh je Jamanota, 189 m). Podnebje je tropsko, z malo padavin, tako da tečejo kratki potoki le občasno, pitno vodo pa pridobivajo z razoljevalnjem morske vode.

Rastje sestavljajo sušoljubno grmičje, kakteje in nizko drevje.

3.5.1.2 Prebivalstvo

rasno mešano prebivalstvo je nizozemskega, španskega in indijanskega rodu, črncev je malo. Večinoma govorijo jezik papiamento (mešanica španskega, portugalskega in nizozemskega jezika), po veri so katoličani (80 %) in protestanti.

3.5.1.3 Državna ureditev

Po ustavi iz l. 1986 je Aruba avtonomni in enakopravni del Kraljevine Nizozemske. Nizozemsko kraljico zastopa od nje imenovani guverner. Zakonodajna oblast je 21 članski parlament (Staten), izvoljen za štiri leta na splošnih volitvah. Njemu je odgovorna tudi vlada. Na Nizozemskem zastopa Arubo pooblaščen minister, ki pri delu nizozemske vlade in parlamenta sodeluje pri vseh zadevah, pomembnih za Arubo.

3.5.1.4 Zgodovina

Otok ,poseljen z indijanskimi Aravaki so si že l. 1499 prilastili Španci, vendar ga niso poselili. 1636 ga je prevzela Nizozemska, a je bilo belih priseljencev zelo malo, tako da so Indijanci izumrli šele l. 1862. Od l. 1845 je bila del nizozemskih Antilov, ti so l. 1954 postali sestavni del Nizozemske. L. 1986 je Aruba izstopila iz federacije, Nizozemska pa ji je obljubila polno neodvisnost v 10 letih, vendar je to obljubo na zahtevo Arube preklicala.

3.5.1.5 Gospodarstvo

Vse do konca 18. st. je bila najpomembnejša konjereja, pozneje skromno poljedelstvo in pridobivanje zlata do začetka 20. st.. L. 1928 so postavili tudi rafinerijo nafte. Desetletja je bila najpomembnejši vir dohodka, po zaprtju pa so začeli razvijati turizem višjega in najvišjega kakovostnega razreda, tako da je zdaj to najpomembnejša dejavnost.

Od l. 1991 ponovno deluje rafinerija nafte.

3.5.1.6 Promet

V Oranjestadu je kontejnersko in potniško pristanišče, v Sint Nicollasu pa tudi naftno pristanišče. Na Arubi je narodno letališče Reina Beatriks. Domači letalski prevoznik je Air Aruba.

3.5.2 Nizozemski Antili

Nizozemski Antili ležijo v Srednji Ameriki, veliki so 800 kvadratnih kilometrov in imajo 213.000 prebivalcev. Glavno mesto je Willemstad, uradni jezik je nizozemski.

3.5.2.1 Naravne razmere

Ozemlje je sestavljeno iz dveh geografsko ločenih delov, ki sta okoli 60 km oddaljena od venezuelske obale. Večinoma sta iz apnenca in nizka, le v severnih delih zmerno hribovita. Imata sušno tropsko podnebje in sta poraščena s skromnim grmičjem ter drugim sušoljubnim rastjem.

3.5.2.2 Prebivalstvo

Prevladujejo črnci in mulati, le na Sabi so večinoma belci. Na južnih dveh otokih je že zelo očiten latinskoameriški vpliv, tu večinoma govorijo jezik papiamento. Po veri so katoličani in protestanti.

3.5.2.3 Državna ureditev

Po statutu Kraljevine Nizozemske so Antili avtonomni in enakopravni del Kraljevine s polno notranjo avtonomijo. Nizozemsko kraljico zastopa od nje imenovan guverner, ki je hkrati predsednik vlade. 22 – članski parlament izvolijo za štiri leta na splošnih volitvah. Na Nizozemskem jih zastopa pooblaščen minister.

3.5.2.4 Zgodovina

V času Krištofa Kolumba so na severnih otokih živeli bojeviti Karibi.; prvi belci so prišli šele v začetku 17. st.. otoki so potem pogosto menjavali gospodarje, dokler niso postali nizozemska posest.

Ko so južni otoki postali španska posest so na njih živeli indijanski Arabaki. L. 1845 so šest otokov združili v Nizozemske Antile.

3.5.2.5 Gospodarstvo

Ko so l. 1917 začeli črpati nafto so zaradi tamkajšnjega plitvega morja zgradili glavno пристanišče in rafinerijo nafte na otoku Curacao. Na njem so še vedno velika skladišča venezuelske nafte in ladjedelnica za vzdrževanje in popraviljanje tankerjev. Na Bonairjo so velike soline, druge industrije je na otoku malo.

Na severnih otokih je najpomembnejši turizem.

3.5.3 Surinam

Surinam leži na S. delu J. Amerike, na obali atlantskega oceana. Ob obali je 40-80 km široka močvirna ravnina iz ilovnatih in peščenih naplavin; deloma leži pod morsko gladino in je oplovnimi nasipi. Proti notranjosti se postopoma dvigne v rahlo valovito se dvigajo granitni osamelci. J. del sega v nizko hribovje Gvajanskega s številnimi rečnimi dolinami.

Slika 4 Zastava Surinama

<http://images.google.si/imgres?imgurl=http://www.crid.or.cr/crid/idrc/banderas%2520de%2520paises/Surinam>.

3.5.3.1 Podnebje

Je ekvatorialno z visokimi temperaturami in veliko padavin skozi vse leto; najmanj padavin pade od septembra do novembra.

3.5.3.2 Vode

Od razvodja na J. tečejo proti S. številne reke, največji sta mejni reki Corantijn in Morowijne. Na reki Suriname je veliko zajezitveno jezero.

3.5.3.3 Tla in rastje

V obalni ravnini ob rekah so močvirna ilovnata tla in ponekod peščena tla, drugod rdeča ali rumena lateritna tla. Večji del ozemlja pokriva tropski deževni gozd, le na skrajnem J. je savana. Ob obali rastejo mongrove.

3.5.3.4 Prebivalstvo

Število prebivalcev se zelo počasi povečuje, saj se ljudje zaradi socialnih nemirov in brezposelnosti odseljujejo, predvsem na Nizozemsko. Prebivalci so črnci in mulati, Indijci, Javanci, goščavski črnci in Indijanci. Zelo pestro prebivalstvo je posledica dovažanja delovne sile iz drugih nizozemskih kolonij. Goščavski črnci so potomci pobeglih sužnjev ki so zaradi nasilja med boschneegersko vstajo zbežalo v Francosko Gvajano.

Po veroizpovedi so hindujci, katoličani, muslimani, protestanti in pripadniki tradicionalnih ljudstev.

3.5.3.5 Poselitev

Skoraj vsi prebivalci živijo v obalnem pasu, več kot polovica na območju glavnega mesta. Notranjost je zelo redko poseljena z Indijanci in na SV. Z goščavskimi črnci. Edino večje mesto je Paramaribo.

3.5.3.6 Državna ureditev

Po ustavi je Surinam predsedniška republika. Volilno pravico imajo vsi državljani starejši od 18 let.

Predsednika republike izvoli Narodna skupščina za pet let, vendar je za izvolitev potrebna dve tretjinska večina. Kadar je ne morejo doseči, predsednika izvoli Združena ljudska skupščina, sestavljena iz poslancev Narodov skupščine in predstavnikov krajevnih oblasti. Predsednik republike imenuje ministre in je predsednik Državnega sveta, sestavljenega iz civilnih in vojaških osebnosti, ki ima pravico veta na novo sprejete zakone.

3.5.3.7 Zgodovina

Ob obali današnjega Surinama je kot prvi Evropejec pristal Španec Alonzo de Ojeda, vendar so prvo stalno naselbino ustanovili Angleži z Barbadosa; ti so za delo na plantažah sladkornega trsta pripeljali črnske sužnje. Nizozemska je dobila Surinam šele z sporazumom v zameno za Novi Amsterdam (današnji New York). Po odpravi suženjstva so za delo na plantažah pripeljali delavce iz Indonezije, Indije in Kitajske. Nizozemska kolonialna uprava je

l. 1949 uvedla splošno volilno pravico, polno notranjo avtonomijo pa je Surinam dobil z ustavo, ko je postal sestavni del trojne Kraljevine Nizozemske z lastnim parlamentom in guvernerjem kot predstavnikom nizozemska krone.

3.5.3.8 Neodvisni Surinam

Na začetku 70. let se je med kreoli zelo okrepilo gibanje za neodvisnost Surinama, vendar so mu odločno nasprotovali prebivalci azijskega rodu, tako da so izbruhnili krvavi rasni spopadi. Kljub temu je Surinam postal neodvisna republika, vendar se je tik pred razglasitvijo neodvisnosti okoli 40 000 Surinamcev preselilo na Nizozemsko. To je zaradi pomanjkanja delovne sile povzročilo hude gospodarske težave. Po daljšem obdobju socialnih nemirov rasnih spopadov ter dejavnosti gverilskih skupin se je izvedel državni udar, razpust parlamenta in razveljavitev ustave.

Z novo ustavo, ki so jo sprejeli na referendumu so uvedli republiko z močno vlogo predsednika republike.

3.5.3.9 Gospodarstvo

Surinamsko gospodarstvo je v razmeroma težkem položaju, saj je skoraj povsem odvisno od izvoza glinice in aluminija – pridobivanje je v celoti v rokah kanadskega in nizozemskega kapitala – hkrati pa nizozemska vlada postopoma zmanjšuje finančno in drugo pomoč.

3.5.3.9.1 Kmetijstvo

Surinam ima samo 66.000 ha njiv in trajnih nasadov ter 16.000 ha pašnikov in travnikov. Večina kmetijskih površin je ob obali, predvsem na polderjih. Najpomembnejši pridelek je riž. Na več kot polovici vseh njivskih površin ga gojijo potomci priseljencev iz Indije in Indonezije. Pridelujejo še banane, močnate banane, palmovo olje in kokosove orehe, pridelavo sladkornega trsa pa so precej opustili. Živinoreja je zelo skromna, ribištvo pa predstavlja vse pomembnejše in je v lasti japonskih in južnokorejskih družb (izvoz rakcev).

3.5.3.9.2 Gozdarstvo

Surinam večinoma pokriva tropski deževni gozd, ki je v notranjosti skoraj še povsem nedotaknjen. V 90. letih je vlada objavila načrt podeljevanja koncesij za izkoriščanje teh gozdov, a ga je morala zaradi velikih protestov doma in v tujini preklicati.

3.5.3.9.3 Rudarstvo in energetika

Največje bogastvo je boksit – vsega ga doma predelajo v glinico in aluminij. Pridobivajo še manjše količine zlata in diamantov iz rečnih nanosov, prvi večji rudnik zlata pa so odprli l. 2000. Pridobivajo manjše količine nafte, znana pa so še nahajališča železove rude, niklja, mangana, platine in bakra.

Po večini jih napaja električna energija iz HE Brokopondo – Afobaka

3.5.3.9.4 Turizem

Je skromno razvit zaradi pomankanja infrastrukture. V 90. letih so začeli vzpodbujati razvoj ekoturizma v notranjosti, kjer je 14 naravnih rezervatov.

4 GOSPODARSTVO

Konec 19. stoletja je bila še izrazito kolonialna država z večino industrije v pristaniških mestih, kjer so predelovali kmetijske pridelke iz kolonij. V povezavi z industrializacijo Porurja in uvedbo svobodne plovbe po Renu se je začel nagel razvoj rotterdamskega pristanišča.

Po drugi svetovni vojni se je Nizozemska razvila iz večinoma kmetijske v močno industrijsko državo. Energetski krizi 1973 in 1979 sta tudi na Nizozemskem povzročili precejšen gospodarski upad, po katerem si država še ni povsem opomogla. Danes je ena izmed gospodarsko najrazvitejših držav na svetu, zelo je odvisna od tujih trgov (uvoz in izvoz surovin, industrijskih in kmetijskih izdelkov), saj sama nima svojih surovin, razen zemeljskega plina. Zaradi ostre konkurence na svetovnem trgu in naraščanja produktivnosti pesti državo precejšnja brezposelnost.

4.1 Kmetijstvo

Na voljo ima le malo kmetijskih površin, kljub temu pa ima kmetijstvo že dolgo velik gospodarski pomen. Najpomembnejša panoga je živinoreja, predvsem v mokrotnejših ravninskih delih in na jugu. Poljedelstvo prevladuje na puhličnih tleh v Limburgu, na rečnih naplavinah in na novo pridobljenih polderjih. Poglavitni izdelki so žito – pšenica in ječmen / rž, oves, koruza; krompir, pesa, oljnice, lan in vrtnine. Posebno uspešni so pri pridelavi rezanega cvetja in čebulic. Je največja svetovna pridelovalka cvetja, gojijo ga na prostem in v rastlinjakih, pridelovalne površine se še povečujejo. V rastlinjakih gojijo prevsem lončnice, vrtnice, krizanteme in frezije. Poleg rezanega cvetja na velikih površinah gojijo čebulice okrasnih rastlin – tulipani, hijacinte, narcise, gladiole, lilije ter sadike okrasnega grmičevja in drevja. Glavna pridelovalna območja so med Haarlemom in Leidnom.

V Friziji, Holandiji in Zelandiji prevladujeta mlečna in mesna govedoreja, v Brabantu na J pa poleg govedoreje še prašičereja in perutninarstvo. Glavni pridelki so meso, mleko, sir (Gouda, Edam), surovo maslo in jajca.

Sadje pridelujejo na območju Westlanda med Rotterdamom, Hoek van Hollandom in Haagom. Glavni pridelki so jabolka, hruške, slive, v rastlinjakih še jagode in grozdje.

Nizozemski ribiči lovijo predvsem v Severnem morju in Atlantiku. V Zelandiji in Vatskem morju je razvito gojenje ostrig in drugih mehkužcev. Glavna ribiška pristanišča pa so IJmuiden, Vlaardingen, Katwijk aan Zee in Scheveningen.

4.2 Industrija

Industrializacija je povezana s kolonijami. Vse do danes je industrija ostala močno navezana na uvožene surovine in zato nameščena predvsem v 2 pristaniščih – Rotterdam in Amsterdam. Prevelike razlike med industrijskim Z in kmetijskim V so preprečili z načrtnim razmeščanjem pridelovalne industrije v notranjosti (elektronska industrija Philips v Eindhovnu). Preostala strojna in kovinska industrija sta raztreseni po vsej Nizozemski. Po številu zaposlenih je najpomembnejša živilska industrija, ki predeluje domač in iz tropskih krajev uvožene surovine. Obrati za pridelavo domačih pridelkov so po vsej Nizozemski, za pridelavo

uvoženih pa predvsem v večjih pristaniščih (tovarne sladkorja, oljarne, pivovarne, predelave kakava). Velike rafinerije nafte so v Rotterdamu in Amsterdamu.

Industrijske panoge: tekstilna, kemična, papirna, farmacevtska, industrija porcelana in keramike, brušenje diamantov...

4.3 Turizem

Nizozemsko vsako leto obišče kar veliko število turistov, predvsem iz ZDA, Nemčije in VB. Najprivlačnejša so stara mesta – Amsterdam, Utrecht, Haarlem, Delft in letovišča ob obali – Noordwijk aan Zee, Katwijk aan Zee, Egmond aan Zee. Veliko turistov pritegnejo tudi svetoči tulipani okroh Haarlema (april-maj).

4.4 Promet

Nizozemska ima enega najpogostejših cestnih omrežij na svetu in se v prihodnosti več ne nameravajo širiti. Potniški promet v mestih pa predvsem temelji na kolesih, ravno zaradi tega imajo 17.400 km kolesarskih stez.

Najbolj pa je razvit ladijski promet. Pristanišče Rotterdam je največje tovorno pristanišče na svetu. Njegov razvoj se je začel leta 1987, ko so Ren razglasili za mednarodno plovno pot, katera je tudi daleč najpomembnejša plovna pot.

5 BOJ Z MORJEM

Nizozemci pravijo za svojo državo: »Bog je ustvaril svet, Nizozemci pa smo Nizozemsko«.

Morda zveni samovšečno, ampak resnično., vsaj kar zadeva za naše predstave o nizozemski krajini tako značilne polderje.

Kjer so se nekoč razprostirala mogočna močvirja, raj za ptice, toda malo koristi za človeka, je nastalo tisoče hektarjev plodne orne zemlje. In vse do danes še tega niso nehali početi.

Obalne valovite peščene sipine, ki ločujejo kopno od morja prešibko varujejo zemljo pred razdiralnimi viharji. Zato Nizozemci utrjujejo naravne varovalne nasipe, deloma s čvrsto grajenimi nasipi in lomilci valov, deloma z ohranjanjem trave in grmičevja.

Polderje, to so polja za nasipi, so prebredli z mrežo prekopov, jarkov in nasipov. Te marše (nižine) ležijo večinoma pod morsko gladino, zato nimajo naravnega odtoka in je treba vse leto umetno uravnati gladino talnice. Včasih so bili temu namenjeni mlini na veter.

Slika 5: Nastajanje polderja

<http://www.freetime.si/diplomat/nizozemska/nizozemska>

6 TURISTIČNE ZNAČILNOSTI

- Nekateri starejši nizozemski kmetje še danes uporabljajo cokle. Včasih je iz vrbovine narejene cokle na Nizozemskem nosilo več ljudi, saj so veljajo za toplo, izolirano in varno obuvalo.
Danes cokle na Nizozemskem jih uporabljajo samo v vrtnarstvu in delu na cesti, vendar tudi kot cvetlične lončke, tradicionalno rumeno ali črno pobarvane pa prodajajo tudi turistom kot spominke.
- Čeprav Nizozemska ni veliko večja od Slovenije, je tretja na svetu v količini izvoza kmetijskih izdelkov. Najbolj znana so polja rož, ki vsako leto privabijo več sto tisoč obiskovalcev. Nizozemska oskrbuje s cvetjem kar 60 odstotkov celotnega svetovnega trga, od tega pa največji delež odpade ravno na tulipane, ki so njen »zaščitni znak«.
- Sir je na Nizozemskem pomemben proizvod. Že sami Nizozemci ga veliko pojedjo, še več pa ga izvozijo. Nizozemci s sirom tudi veliko trgujejo. Ponekod imajo tržnice, na katerih prodajajo samo sir, prav tako pa je na vsaki običajni tržnici vsaj ena stojnica, na kateri prodajajo sir. V nekaterih krajih še danes ohranjajo prodajo sira kot folklorni običaj.

Po legendi naj bi sir izumili pred štiri tisoč leti. Arabski trgovec je potoval skozi puščavo in nosil s seboj zalogo mleka. Mehur, v katerem je mleko prenašal, je skupaj s sončno vročino povzročil, da se je mleko sesirilo in se je sirotka ločila od skute. Ponoči je trgovec pil sirotko in žvečil sir. In tako se je rodil sir.

Alkmaar slovi zaradi sirnega sejma. Nosači v starinskih nošah prinesejo na lesenih nosilih na tisoče hlebcev različnega sira k tehtnici v starem središču mesta. Sirni sejem je poleti vsak petek.

S

vetovno znan nizozemski poltrdi sir iz polnomastnega ali delno obranega kravjega mleka je edamec. Ima obliko velike, z rdečim ali rumenim voskom parafinirane kroglice ali opeke. Edamec je za gavdo drugi najbolje prodajani nizozemski sir. O tem nam pričajo imena mest: Gauda, Edam.

zanimivosti

Edamec je znan tudi po imenih tête de mort (fr.; mrtvečeva glava; ang. dead man's head), tête de Maure (fr.; Mavrova glava; ang. Moor's head) in Katzenkopf (nem.; mačja glava).

- Mlini

Nationale Moldendag – Nacionalni dan mlinov je vsako leto, drugo nedeljo v maju. Takrat je 600 od 1000 mlinov odprtih za javnost.

7 ZAKLJUČEK

Kratek povzetek: Nizozemska leži v Z-Evropi ob S-morju. Njeni sosednji državi sta Nemčija in Belgija. Ima ok. 15. 600. 000 prebivalcev. Nekaj je tujcev in priseljencev iz njenih kolonij (te so: Aruba, Nizozemski Antili in Surinam). Je kraljevina, tako da jo vodi kraljica. Na Nizozemskem je to kraljica Beatrix. Nizozemska je znana predvsem po tulipanih (je največja svetovna izvoznica rezanega cvetja), mlinih na veter, coklih, sirih itd. Upam da vam je bila moja 1. seminarska naloga všeč in zanimiva.

8 VIRI IN LITERATURA

- Boden, Martina: *Evropa*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004. Str. 345-352
- Srednja in zahodna Evropa. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995. Str. 56-69
- Natek, Karel in Natek, Marjeta: *Države sveta 2000*. Ljubljana: mladinska knjiga, 1999. Str. 124-128